

ԱՊՈՒՂԱՄՐ

կողմանց լեզուներու հետ խնամութիւն ունենալ կը թուի, և սակայն կը կոահուրի՝ շնորհիւ յԱտորեստանեայց փոխ առնուած գաղափարանիշերու, անիծից ձևերու, և մի քանի խաղեան ծանօթ բառերու՝ որոց ցուցակն հարստանալու վրայ է:

Փալով խաղեան սեպածն գրերով արձանագրութեան լեզուին՝ ըսինք արդէն թէ՛ դեռ ինդրոյ տակ է. ոմանք (Հինըս, Մորզման, Հիսարլեան) հին հայերէն կը համարին, այլք (Սանտալեան) բառերու մեծամասնութիւնն միայն հայերէն կը կարծեն, և միւսներն զրացի լեզուաց յատուկ, մի քանի գիտուններ (Արնորման, Սէյս) վրացերէնի մերձաւոր կ'ենթադրեն, կան ալ որ (Փալուստ Տէր Մկրտչեան) Ուտուրէնի մօտ կը գտնեն և կամ անծանօթ լեզու մը կը համարին (Կիւար):

Խաղեան արձանագրութեանց մէջ ներկային շատ մը աշխարհագրական անուններու ցանկն տուինք արդէն (էջ 7): Յատուկ անուններէ Մենուշի՝ Մանաւազ, Արգիստիս՝ Արագած, և Արամի՝ Արամ ըլլալուն կասկած չունիմք:

Ն. ՏԱՂԱԽԱՐԵԱՆ

Շաքախարի

տած են նաև Լընորման, Հինըս, Լէման, Ռօբերդ, Լայարդ և այլք:

Ուրարտերէնով և մի այլ ծանօթ լեզուով արձանագրութիւններ մեծապէս պիտի նպաստեն ընթերցման և հասկացողութեան, բայց միայն 1875ին երկլեզուան (Ուրարտերէն և Սորեստաներէն) արձանագրութիւն մը գտնուած է, սակայն շատ համառօտ ըլլալուն մեծ ծառայութիւն մը չմատոյց:

Տգիտութիւնը աշխարհիս ամենէն մեծ պատու հասն է (Պուտա):

Պիոն իմաստասէր դժնդակ չարիք կը համարէր՝ չարեաց համբերել չի գիտնալ:

Ակեպտականութիւնը՝ բարձրագոյն եղողներու յատուկ չէ՝ այլ կարճամիտ և հպարտ անձանց սեփական է:

Ջգուշաքի՝ առաջին սխալմունքէ:

Պահլաւունի Գրիգոր, Վահրամ իշխանաց-իշխան, Ապուլարը-մարգպան, Գրիգոր Մարգիստրոս և ուրիշները իրենց տիտղոս - սոհմանուն գործածում են Ապուլարի և սունը Ապուլարի, մի այնպիսի խորթ ազգանունով, որ անշուշտ օտարմունտ է: Այս օտարոտի ազգանուն բացատրութիւնը չի տւել Հայր - Ալիշանը իւր «Շիրակի Տեղագրութեան» մէջ, նոյնպէս ինձ չի պատահել մի ուրիշ տեղ զրա մեկնութիւնը կարդալ:

Ամսիս 12ին Մարմաշէնի տաճարն այցելելիս այս ազգանունը դարձաւ մտածութեանս առարկայ, որի մասին հասայ հետեւել եզրակացութեան, որը հասցընում եմ « Բազմալէպի » խմբագրութեան:

Ինչպէս յայտնի է հնումը մեր երկրում ազգանուններ չէին գործածուում, այլ բանեցնում էին միայն սոհմական անունները՝ Արշակունի, Պահլաւունի, Բագրատունի, Ռշտունի, ևն, որոնք յատուկ էին գաւառներին տիրող նախարարական տներին: Ապուլարի ծագումը չի կարելի հնորում փնտռել, նա ծնունդ է Սարակինոսների տիրապետութեան, որոնց գերիշխանութեան ժամանակ հայ ըաղաքակրթութեան վրայ իրենց ներգործութիւնը թողեց Արարական լեզուն: Ապուլար, Ապուլ-Սուն, Արդման, Ապուլարիդ, Ապուլ-Սուն, Ապուսեր, Ապուսիդ ևայն, այնպիսի յատուկ անուններ են, որոնք Բագրատի ամիրապետութեան շրջանից անդրադարձել են մեր իշխանական տները:

Ինչպէս յայտնի է, Ամիրապետները իրենց ստորադաս իշխաններին պաշտօններ յանձնելիս, նրանց շնորհում էին բնորոշ տիտղոսներ, որոնք յարմարեցնում էին կամ պաշտօնեաների գործունէութեան և կամ ծագման հետ: Արքայանոց շրջանում գործածութեան մէջ ընկան Մօզէդ-Գօվէ, Աթադէդ-Գօվէ, Շէրէֆէթ-Գօվէ և ուրիշ տիտղոսներ: Սելջուկների շրջանում Աթաբէգ, Աղբուղայ, - Ամիր-Շահ, Բախ,